

Nicolaus Copernicus University
Faculty of Humanities
Institute of History and Archives
Department of History of the 19th-20th Century and Recent History

Kindergartens in Toruń in the years 1945-1990

Anna Łukaszewska, M.Ed.

SUMMARY

doctoral dissertation written under the supervision of dr hab. Zbigniew Girzyński , prof. UMK

The topic of the dissertation concerns the development of the institutionalized form of pre-school education, which is kindergartens. The cognitive perspective is related to gaining knowledge on the functioning of kindergartens in the changing legal and program conditions resulting from the educational policy of the state.

The upbringing of children is an important issue in shaping a person in every age. This topic was already dealt with in antiquity and was present in the views of Plato and Aristotle. The upbringing of children is inextricably linked with pre-school education, i.e. the stage of a child's development before taking up the obligation to study.

The doctoral dissertation was to show the development of kindergartens and their importance in the social space.

The author draws attention to the fact that the greater the knowledge about the child, the faster the development of preschool education took place.

The work is chronological. It has been divided into four chapters presenting the development of pre-school education in appropriate time periods.

The first chapter is introductory. This chapter discusses the issues related to the emergence of pre-school education institutions in Poland and their development, in particular in Toruń until the Second World War.

The second chapter presents a picture of the functioning of kindergartens in Toruń, starting from the end of the Second World War, when, in the difficult post-war conditions, on the one hand, the kindergarten network was reconstructed, and on the other hand, the authorities began the process of first controlling and then taking over these institutions. The time mark of this chapter is 1956, which is an important date in the history of the People's Republic of Poland. The post-war period was marked by the development of kindergartens, but in the conditions of political subordination and

communization, it is difficult to talk about success. The most measurable parameter in the development of the education system at that time was the increase in the number of kindergartens. As a positive action of the state in improving the condition of kindergartens, one should mention the emerging legal regulations regulating construction and urban standards.

The third chapter describes the development of pre-school education in Toruń against the background of the educational policy of the state in 1956-1975. The growing number of kindergartens resulted from the increased employment of women in the socialized economy. The decisively negative action of the communist authorities was to give education a secular character and to eliminate Catholic kindergartens. Positive actions to which attention should be paid are the enactment by the Sejm of the Polish People's Republic of the Act on the development of the education system in July 15th, 1961, in which the goals and tasks of preschool education were defined, as well as the Act on the rights and obligations of teachers as a document of teaching pragmatics.

The fourth chapter describes the development of kindergartens, which is an extremely important historical period in which the struggle for a democratic homeland ended. During this period, there was an increase in the number of kindergartens due to social needs, caused by the return to the labor market of women from baby boomers, as well as a systematic increase in the number of inhabitants

Seventies and eighties of the twentieth century are the secular and state character of education, which was dominated by socialist ideology. The political transformations of 1989 meant that in 1990 the education system, including preschool education, began a new chapter in its history, in different socio-political conditions. The end date of the work is 1990, when, as part of the systemic changes, the first free local government elections after World War II were held in Poland.

The conclusion from the work is that the development and functioning of kindergartens is subordinated to social needs and, secondly, that these institutions support the child in preparing for school.

At the end, the author emphasized the dependence of increasing the kindergarten network on social needs, including the intensive migration of people from the countryside to the city. It was a European and global phenomenon, including the countries of Central and Eastern Europe due to the general political conditions. In this aspect, Toruń is a perfect example of a city that grew intensively within its administrative borders.

At the end of the thesis, the author shows the most important conclusion of her doctoral dissertation, which is: education of the youngest must be understood by everyone as the most profitable because it is an investment in people.

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
Wydział Nauk Humanistycznych
Instytut Historii i Archiwistyki
Katedra Historii XIX-XX Wieku i Historii Najnowszej

Przedszkola w Toruniu w latach 1945-1990

mgr Anna Łukaszewska

Streszczenie

rozprawy doktorskiej napisanej pod kierunkiem dra hab. Zbigniewa Girzyńskiego, prof. UMK

Temat dysertacji dotyczy rozwoju zinstytucjonalizowanej formy wychowania przedszkolnego jaką są przedszkola. Perspektywa poznawcza związana jest z uzyskaniem wiedzy na temat funkcjonowania przedszkoli w zmieniających się warunkach prawno-programowych, wynikających z polityki oświatowej państwa.

Wychowanie dzieci jest ważnym zagadnieniem w kształtowaniu człowieka w każdej epoce. Tematem tym zajmowano się już w starożytności i był on obecny w poglądach Platona czy Arystotelesa. Z wychowaniem dzieci łączy się nierozdzielnie wychowanie przedszkolne, czyli etap rozwoju dziecka przed podjęciem obowiązku nauki.

Rozprawa doktorska miała pokazać rozwój przedszkoli i ich znaczenie w przestrzeni społecznej.

Autorka zwraca uwagę na fakt, że im większa była wiedza o dziecku, tym szybciej następował rozwój wychowania przedszkolnego.

Praca ma charakter chronologiczny. Została podzielona na cztery rozdziały prezentujące rozwój wychowania przedszkolnego w odpowiednich okresach czasowych.

Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający. W rozdziale tym zostały omówione zagadnienia związane z pojawieniem się instytucji wychowania przedszkolnego na ziemiach polskich i ich rozwój w szczególności w Toruniu do okresu II wojny światowej.

W rozdziale drugim przedstawiono obraz funkcjonowania przedszkoli w Toruniu począwszy od zakończenia drugiej wojny światowej, kiedy to w trudnych warunkach powojennych z jednej strony odtwarzano sieć przedszkolną, z drugiej zaś strony władze rozpoczęły proces najpierw kontroli, a następnie przejmowania tych instytucji. Cezurą czasową tego rozdziału jest rok 1956, który jest istotną datą w historii Polski Ludowej. Okres powojenny to rozwój przedszkoli, jednak w

warunkach politycznej podległości i komunizacji trudno mówić o sukcesie. Najbardziej wymiernym parametrem rozwoju systemu oświaty w tamtym czasie było zwiększenie liczby przedszkoli. Jako pozytywne działanie państwa w zakresie polepszania stanu przedszkoli, wskazać należy pojawiające się przepisy prawne, regulujące standardy budownictwa i urbanistyczne.

W rozdziale trzecim opisany został rozwój wychowania przedszkolnego w Toruniu na tle polityki oświatowej państwa w latach 1956-1975. Zwiększająca się liczba przedszkoli wynikała ze zwiększonego zatrudnienia kobiet w gospodarce uspołecznionej. Zdecydowanie negatywnym działaniem władz komunistycznych było nadanie oświacie świeckiego charakteru i eliminowanie przedszkoli katolickich. Pozytywne działania, na które należy zwrócić uwagę to uchwalenie przez Sejm PRL Ustawy o rozwoju systemu oświaty i wychowania z dnia 15 lipca 1961 roku, w której to określone zostały cele i zadania wychowania przedszkolnego, a także Ustawy o prawach i obowiązkach nauczycieli jako dokument pragmatyki nauczycielskiej.

Rozdział czwarty opisujący rozwój przedszkoli jest niezwykle ważnym okresem historycznym, w którym uwieczniona zostaje walka o demokratyczną ojczyznę. W okresie tym nastąpiło zwiększenie liczby przedszkoli ze względu na potrzeby społeczne, spowodowane powrotem na rynek pracy kobiet z wyżu demograficznego, a także systematycznego wzrostu liczby mieszkańców

Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte XX wieku to świecki i państwowy charakter oświaty, który zdominowały był przez ideologię socjalistyczną. Transformacje polityczne roku 1989 sprawiły, że w 1990 r. system edukacji, w tym edukacji przedszkolnej zaczął nowy rozdział swojej historii, w innych warunkach społeczno-politycznych. Datę końcową pracy stanowi rok 1990, kiedy to w ramach zmian ustrojowych przeprowadzone zostały w Polsce pierwsze po II wojnie światowej wolne wybory samorządowe.

Konstatacją z pracy jest to, że rozwój i funkcjonowanie przedszkoli podporządkowane jest potrzebom społecznym a po drugie, że instytucje te wspierają dziecko w przygotowaniu do szkoły.

W zakończeniu autorka podkreśliła zależność zwiększenia sieci przedszkolnej od potrzeb społecznych, w tym intensywnej migracji ludności ze wsi do miasta. Było to zjawisko europejskie, jak i ogólnooświatowe, a w tym dotyczyło państw Europy Środkowowschodniej z uwagi na uwarunkowania ogólnopolityczne. Toruń w tym zakresie jest doskonałym przykładem miasta, które intensywnie rozrastało się w swoich granicach administracyjnych.

Autorka w zakończeniu pracy pokazuje najważniejszy wniosek wynikający z jej rozprawy doktorskiej, który brzmi: edukacja najmłodszych musi być pojmowana przez wszystkich jako najbardziej opłacalna ponieważ jest inwestycja w człowieka.